

" VT Opavice v km 2,085- 2,135 a 3,050 - 3,120"

" VT Opavice v km 2,085- 2,135 a 3,050 - 3,120"

OBJEDNATEL:

Povodí Odry, státní podnik
Varenská 3101/49, Moravská Ostrava
Doručovací číslo: 701 26
702 00 Ostrava

ZHOTOVITEL:

Doc. RNDr. Bohumír LOJKÁSEK, CSc.
739 14 Ostravice 257

Květen 2023

Bohumír LOJKÁSEK, Ostravice 257, 739 14
Živnostenský list ev.č. 380703 – 5228, Živnostenský úřad – odbor ÚMOB Mariánské Hory a Hulváky

Úvod

Biologický průzkum zájmových úseků Opavice byl proveden na základě písemného požadavku objednatele č. OV2123/0 112 ze dne 24. 3. 2023.

Cílem průzkumu bylo zjistit druhové složení živočichů, kteří jsou svým výskytem nebo potravně vázáni na vodní prostředí koryta v předmětných úsecích a posoudit možný dopad záměru na dotčenou biocenózu, zejména na chráněné zájmy ochrany přírody

1. Umístění a celkový popis stavby, její rozsah, návrh řešení

Opavice km 2,085 - 2,135

Jedná se o soustavně upravený úseku toku Opavice v zastavěné části města Krnov, pod novým viaduktem SV obchvatu u vodárny KVaK za nemocnic (viz obrázek na titulní straně zprávy). Opravou by mělo dojít k provázání v současnosti narušeného opevnění koncentrační kynety, obnově jednoduchého dnového prahu v ř. km 2, 110 a opevnění dna u stávajícího prahu v ř. km 2, 155. Opevnění kynety je realizováno kamennou dlažbou do betonu s opřením do kameno-betonové patky ve dně. Obnovou prahu ve dně v ř. km 2, 110 by mělo dojít k zavodnění úseku a tedy i základové části opevnění koncentrační kynety, která bude takto lépe odolávat mrazovým cyklům, které narušují nadměrně stávající opevnění nad úrovní běžných průtoků. Většina úprav v patě břehů bude prováděna pomocí bagru bez pojezdu ve dně. Při opravě prahů je pojezd krácejícího bagru ve dně nezbytný.

Opavice 3,050 - 3,120

V daném úseku se jedná o říční koryto, které bylo v minulosti upraveno v podélném směru, a to zejména podél pravého břehu, který byl opevněn kamenným hrubým kamenným záhozem. Ve střední části je do koryta zprava betonové zaústění odpadního kanálu, které bylo rovněž opevněno loženými kamennými bloky. Ty jsou v současnosti rozvolněny podobně, jako kamenné prvky původního záhozu. Délka rozvolněného opevnění je přibližně 70 m, při čemž jednotlivé prvky leží rozplaveny v celém příčném profilu koryta. V rámci posuzovaného záměru budou jednotlivé kamenné prvky pomocí krácejícího bagru uloženy zpět do paty svahu pravého břehu bez vyklínování tak, aby plnily roli funkčního opevnění v původním rozsahu.

2. Aktuální stanovištní podmínky

Opavice km 2,085 - 2,135

Zájmový úsek říčního koryta je prizmatického tvaru, je oboustranně opevněn dlažbou do betonu a jeho břehy jsou pokryty souvislým, uměle vysetým a pravidelně upravovaným bylinným krytem. Jeho šířka je po celé délce prakticky identická cca 15 m, hloubka vody v úseku mimo vývary stupňů se pohybovala v rozmezí 0,15 - 0,25 m, v prostoru vývaru do 0,4 m. Dnový

substrát je tvořen kamenným materiálem o převažující zrnitosti 0,1 – 0,2 m. Monotónnost fyzikálních podmínek je příčinou nízké morfologické pestrosti prostředí a jeho úkrytová kapacita pro ryby i ostatní, na vodu vázané obratlovce, je velmi nízká. Jakost vody lze na základě vyskytujících se bezobratlých a ryb hodnotit jako dobrou. Podélný profil zájmového úseku je migračně prostupný ve vodním i terestrickém prostředí.

Opavice 3,050 - 3,120

Obr. 1,2 Zaústění odpadního kanálu v horní části úseku a rozvolněné kamenné prvky záhozu ve střední a dolní části

Zájmový úsek je morfologicky velmi pestrý, přestože byl na pravém břehu souvisle upraven hrubým kamenným záhozem. Aktuálně je upravené koryto v pokročilém stupni renaturalizace.

Šířka smáčené části koryta je proměnlivá a v době průzkumu se pohybovala od 6 do 12 m. Rovněž hloubka vody je přirozeně proměnlivá. V horní a střední části je hlavní proudnice vedena podél pravého břehu a výška vodního se v daném úseku pohybuje v rozmezí 0,3-0,6 m. V Ostatních úsecích pak v rozmezí 0,1 - 0,25 m. Dnový substrát je zrnitostně přirozeně proměnlivý v převažujícím rozsahu hodnot 0,05 - 0,3 m. Levobřežní niva má přírodě blízký charakter a vysokou úkrytovou kapacitu v doprovodném porostu biologicky cenných autochtonních dřevin.

Úkrytová kapacita vodního prostředí toku je vysoká právě v důsledku rozvolnění opevnění, kde mezi lomovými balvany pravého břehu jsou prostorné úkryty pro ryby a další hydrobionty. Pravý břeh je vyjma horní části bez doprovodného porostu dřevin a navazuje na místní komunikaci a oplocené pozemky zahrádkářské kolonie. Jakost vody lze na základě vyskytujících se bezobratlých a ryb hodnotit jako dobrou. Podélný profil zájmového úseku je migračně prostupný ve vodním i terestrickém prostředí.

Územní systém ekologické stability

Žádný ze zájmových úseků Opavice není součástí zvláště chráněného území, ani na něj přirozeně nenavazuje. Přirozenou roli plnohodnotného biokoridoru ve vodním prostředí plní úseky oba. V terestrické části je ekologická břehů koryta a navazující nivy plně zachována zejména na levém břehu horního úseku. V dolním úseku je terestrická část zájmového úseku

biologicky zcela degradována a pro většinu živočichů dlouhodobě nevyužitelná. S ohledem na skutečnost, že v řece dochází k přirozenému rozmnožování více původních druhů ryb, je možné konstatovat, že ekologická funkce Opavice jako liniového biocentra je ve vodním prostředí obou posuzovaných úseků plně zachována.

3. Metodika

Průzkum vodního prostředí byl proveden elektrolovem v celém zájmovém úseku obou vodních toků. V době terénního šetření byl průměrný průtok vody bez zákalu, což bylo předpokladem ke snadné identifikaci vodních organismů. Zvláštní pozornost byla věnována výskytu raka říčního, který by po provedeném elektrolovu vyhledáván pohmatem v potenciálních úkrytech. V průběhu průzkumu bylo provedeno podrobné vizuální posouzení vodního prostředí s ohledem na možnost výskytu raka říčního a jeho úkrytů i terestrické části dotčeného profilu ve vztahu k hnízdním možnostem zvláště chráněných druhů ptáků a výskytu pobytových znaků zvláště chráněných druhů savců vázaných na vodní toky.

4. Výsledky průzkumu

Opavice km 2,085 - 2,135

Raci

V zájmových úsecích nebyl zjištěn výskyt jedinců raka říčního (*Astacus astacus*). S ohledem na aktuální podmínky ve vodním prostředí byla tato skutečnost očekávána.

Mihulovci a ryby

Během terénního šetření bylo zjištěno, že zájmový úsek Opavice je obýván společenstvem tří druhů ryb.

Pstruh obecný (*Salmo trutta*), který byl v době průzkumu zastoupen pouze několika juvenilními a subadultními jedinci ve věku 1+ - 2+.

Mřenka mramorovaná (*Barbatula barbatula*) je v zájmovém úseku zastoupena věkově vyváženou, avšak málo početnou populací.

Nejpočetnějším druhem ryby byla **střevle potoční** (*Phoxinus phoxinus*), která je v zájmovém úseku Opavice zastoupena přirozeně strukturovanou, avšak relativně málo početnou populací, která byla rozptýlená do krátkých proudových stínů v mezerách po chybějících prvcích opevnění.

Přítomnost dalších druhů ryb nebyla průzkumem potvrzena. Mihulovci v zájmovém úseku nemají ke svému výskytu vyhovující podmínky

Obojživelníci

V době průzkumu nebyla přítomnost obojživelníku zaznamenána. Lokální podmínky ve vodním prostředí i na březích jejich výskyt prakticky vylučují.

Plazi

V době průzkumu nebyla přítomnost plazů zaznamenána. Lokální podmínky ve vodním prostředí i na březích jejich výskyt prakticky vylučují.

Ptáci

V zájmovém úseku se nenachází vhodné hnízdní podmínky pro zvláště chráněné druhy ptáků vodních koryt. V době průzkumu byl přímo pod profilem mostovky viaduktu pozorován konipas bílý (*Motacilla alba*). Jiné druhy ptáků s přímou vazbou na koryta vodních toků, které by realizace záměru mohla negativně ovlivnit, nebyly průzkumem potvrzeny.

Savci

Během průzkumu nebyly zjištěny pobytové znaky savců. Současně je velmi pravděpodobné, že lokalita slouží, dnes už téměř ve všech tocích přítomné, vydře říční (*Lutra lutra*) jako příležitostný migrační koridor.

Opavice 3,050 - 3,120

Raci

V zájmových úsecích nebyl průzkumem zjištěn výskyt jedinců raka říčního (*Astacus astacus*). Tato skutečnost však v daném případě zcela nevylučuje možnost jeho tamního výskytu. Důvodem je fakt, že autor hodnocení přítomnost raka říčního v Opavici zjistil osobně v minulosti v obci Chomýž a specialista na korýše prof. Z. Ďuriš jej podle ústní informace nacházel průběžně od Města Albrechtice až po soutok s řekou Opavou.

Mihulovci a ryby

Během terénního šetření bylo zjištěno, že zájmový úsek Opavice je obýván společenstvem čtyř druhů ryb. Hodnocení jejich výskytu je prakticky totožné s předešlým úsekem.

Pstruh obecný (*Salmo trutta*), který byl v době průzkumu zastoupen pouze několika juvenilními a subadultními jedinci ve věku 1+ - 2+.

Mřenka mramorovaná (*Barbatula barbatula*) je v zájmovém úseku zastoupena věkově vyváženou, avšak málo početnou populací.

Nejpočetnějším druhem ryby byla střevele potoční (*Phoxinus phoxinus*), která je v zájmovém úseku Opavice zastoupena přirozeně strukturovanou, avšak relativně málo početnou populací,

kteřá byla v daném případě soustředěna přímo pod betonovým vyústěním aktuálně bezvodé kanalizace v počtu cca 20 jedinců.

Společně se střevlí byl v dané lokalitě potvrzen výskyt hrouzka obecného (*Gobio gobio*) a to v počtu dvou dvouletých jedinců.

Obojživelníci

V době průzkumu nebyl v korytě a jeho bezprostředním okolí zjištěn výskyt obojživelníků. Vodní prostředí jejich nárokům na dlouhodobý pobyt a jejich rozmnožování neskýtá vhodné podmínky. Je však velmi pravděpodobné, že skokan hnědý (*Rana temporaria*), jako nejpravděpodobněji přítomný druh v levobřežní nivě, využívá zastíněnou a vlhkou terestrickou část koryta jako přirozené refugium v době letního období s vysokým úhrnem teplot.

Plazi

V době průzkumu nebyl v korytě a jeho bezprostředním okolí zjištěn výskyt plazů. Současně však podobně jako u obojživelníků platí, že užovka obojková (*Natrix natrix*), jako nejpravděpodobněji přítomný druh v levobřežní nivě, využívá zastíněnou a vlhkou terestrickou část koryta jako přirozené refugium a loviště v době letního období.

Ptáci

V zájmovém úseku se nenachází vhodné hnízdní podmínky pro zvláště chráněné druhy ptáků vodních koryt. Příslušný úsek Opavice však může být příležitostným lovištěm ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) s ohledem na potravní nabídku ryb o vyhovující velikosti (do 100 mm). V době průzkumu byl přímo v lokalitě pozorován konipas horský (*Motacilla cinerea*). V porostu levého břehu byla akusticky identifikována přítomnost samčího jedince pěnice černohlavé (*Sylvia atricapilla*), pozorována byla přítomnost holuba hřivnáče (*Columba palumbus*).

Savci

Přímo pod zaústěním kanalizace byl nalezen starší trus vydry říční (*Lutra lutra*) která zájmový úsek využívá pravděpodobně jako loviště. Přírodní podmínky a blízkost frekventované komunikace však neskýtají vydře vhodné podmínky pro stavbu trvalých ani dočasných úkrytů. Jiné druhy savců nebyly potvrzeny přímým pozorováním ani zjištěním jejich pobytových znaků.

Z výsledků zoologického průzkumu přítomnosti raka říčního a na vodu vázaných obratlovců vyplynulo, že oba zájmové úseky Opavice jsou v současnosti prokazatelně trvale osídleny populacemi dvou zvláště chráněných druhů fauny, a to střevle potoční a vydry říční. Nelze vyloučit, že v zájmovém úseku se vyskytují jedinci raka říčního, ač jejich výskyt nebyl provedeným průzkumem potvrzen. Pro objektivitu sdělení je však třeba dodat, že při

jednorázovém průzkumu lokality nemusí být přítomnost ojediněle žijících jedinců raka potvrzena, neboť raci často opouštějí své trvalé úkryty až po osušení vody.

5. Předpokládané vlivy záměru na chráněné zájmy

Z poskytnutých informací investora, posouzení přírodních poměrů na místě samém a výsledků aktuálně provedených průzkumů, je zřejmé, že připravovaný záměr zasáhne lokálně do dvou relativně krátkých úseků řeky Opavice. V případě úpravy prostorů prahů v km 2,110 - 2,155 bude dotčeno koryto v celém příčném profilu, v ostatních případech dojde k úpravě paty a navazujícího břehového opevnění.

Je zřejmé, že práce v korytě pomocí bagru je bezprostředním ohrožením pro tam žijící ryby, zejména ty, které při vyrušení hledají úkryt pod blízkými kameny. V daném případě jde o benticky žijící mřenku mramorovanou.

Všechny předpokládané úpravy v obou úsecích lze přesto hodnotit z hlediska biologického jako nevýznamné a indiferentní, které jedince, lokální populace a aktuální stav biotopu výskytu zvláště chráněných druhů významně nezhoršuje, ale ani pozitivně nemění.

Práce v říčním korytě spojené se zásahy do sedimentů nesporně způsobí pod dolní hranicí pracoviště zákal, který však v relativně širokém korytě nemůže způsobit přímé fyzické ohrožení juvenilních jedinců vyskytujících se ryb. Důvodem je skutečnost, že široké koryto vždy poskytuje habituální podmínky, v nichž intenzita zákalu není masivní a může být nižší než při přirozených přívalech vody po frontálních srážkách.

6. Návrh opatření k minimalizaci negativních vlivů na zájmy ochrany přírody

Termín provádění prací

Vzhledem k charakteru předpokládaných stavebních prací a ke skutečnosti, že v zájmových úsecích žije trvale zvláště chráněný druh ryby (střevle potoční), bude nutné, aby zahájení prací ve vodním prostředí bylo provedeno mimo období jejího rozmnožování a raných stádií ontogenetického vývoje, nejlépe v termínu od 1. 8. do 15. 4., kdy se ve vodě vyskytují už jedinci, kteří jsou slovitelní při záchranném odlovu ryb, nebo jsou lokalitu potenciálního ohrožení schopni rychle opustit a vyhledat náhradní dočasný biotop k nerušenému přežití lokálně nepříznivých podmínek.

Další opatření

S ohledem na výsledky průzkumu lze zvažovat provedení standardního záchranného odlovu ryb v obou úsecích těsně před případným vjezdem techniky do vodního toku. Lze však důvodně očekávat, že záchranný odlov bude mít v korytě šířky Opavice malý efekt, neboť

nezajímavý prostor bude rybami osídlen neprodleně, a kvantitativní odlov ryb nelze jinak provést.

Při rozhodnutí o realizaci záměru proto doporučuji informovat ČRS MO Krnov a způsob ochrany ryb zvážit dle aktuálních podmínek.

7. Závěr

Z výsledků terénního průzkumu vyplývá, že posuzovaný záměr se lokálně dotkne vodního prostředí s prokázaným výskytem zvláště chráněných obratlovců střeve potoční a vydry říční, z nichž přímo v zájmových úsecích trvale žije pouze střeve potoční. Je proto nutné, aby pro tento druh investor požádal o výjimku podle zákona č.114/1992 Sb, o ochraně přírody a krajiny ze základních podmínek ochrany zvláště chráněných živočichů uvedených v ust.. § 50 odst. 1 a 2, a to ze zákazu chytat, zraňovat, usmrcovat a poškozovat jejich biotop. Výjimka by se podle kvalifikovaného odhadu mohla dotýkat přibližně do dvou set jedinců v každém ze dvou předmětných úseků.

V případě vydry lze významný dopad na její jedince a biotop prakticky vyloučit, a o výjimku proto není nutné žádat.

Z důvodů předběžné opatrnosti doporučuji požádat o výjimku i v případě raka říčního, a to ze zákazu chytat, zraňovat, usmrcovat jeho jedince a poškozovat jejich biotop

Z hlediska možného dopadu realizace záměru na chráněné zájmy ochrany přírody, lze jednoznačně konstatovat, že z pohledu biologického je posuzovaný záměr akceptovatelný, který významně nezmění ekologicko-stabilizační funkci vodního toku a při respektování doporučených opatření nebude v konfliktu s chráněnými zájmy ochrany přírody a krajiny.

V Ostravici 9. 5. 2023

Bohumír Lojkásek

Dne 9. 5. 2023 Dr. Bohumír Lojkásek, CSc.
vodníček
ekologie obratlovců a ornitologie
Korun
09 00 Ostrava - Mariánské Hory
IČO: 64960040